

Židovské muzeum: Německé úřady by měly zveřejnit seznam děl zabavených Židům

<http://www.novinky.cz/kultura/318437-zidovske-muzeum-nemecke-urady-by-mely-zverejnit-seznam-del-zabavenych-zidum.html>

- 6. 11. 2013 16:44
- holokaust, restituce, umění

Rozhodnutí německých orgánů nezveřejnit úplný seznam uměleckých děl, která se našla v Mnichově a která patrně pocházejí z majetku obětí holokaustu, kritizuje Židovské muzeum v Praze. Nález obrazů nicméně vítá a doufá v jejich navrácení rodinám původních vlastníků, řekla mluvčí muzea Jana Havlíková.

Jeden z obrazů nalezených v Mnichově – Krotitel lvů od Maxe Beckmanna.
FOTO: [Reuters](#)

„Zprávu o objevu zkonfiskovaných děl vítáme, protože doufáme, že se případným vrácením děl do oprávněných rukou podaří alespoň částečně napravit křivdy spáchané v období šoa. Rozhodnutí německých orgánů nezveřejnit úplný seznam v Mnichově nalezených 1406 uměleckých děl však nepovažujeme za správné. Domníváme se, že v oblasti restitucí takzvaného uloupeného umění je třeba maximální transparentnosti,“ řekla Havlíková.

Židovské muzeum v Praze tento trend důsledně sleduje. V jeho sbírkách se během druhé světové války podařilo díky práci židovských odborníků shromáždit a tím fakticky zachránit řadu dokladů židovské kultury. „Proto považujeme studium provenience, tedy původu uchovávaných předmětů za nedílnou součást našeho poslání,“ uvádí Havlíková.

Němečtí celníci našli v roce 2012 při domovní prohlídce u osmdesátiletého muže v Mnichově přes 1400 obrazů, které zkonfiskovali nacisté a jejichž hodnota se odhaduje na miliardu eur (cca 25 miliard korun). Teprve nyní byl nález zveřejněn. Objevena byla díla mimo jiné Pabla Picassa, Henriho Matisse, Marka Chagalla, Paula Kleea či Oskara Kokoschky. Vyšetřovatelé se zatím nechystají zveřejnit úplný seznam obrazů ani jejich fotografie.

Kauza Emila Freunda

Židovské muzeum v Praze, které je nestátní organizací, se snaží v otázce napravování majetkových křivd způsobených holokaustem postupovat analogicky s restitučním zákonem z roku 2000, uvedla mluvčí. Ten se vztahuje jen na předměty ve vlastnictví státu a nad jeho rámec muzeum ještě rozšířilo okruh možných oprávněných osob. Seznam vydaných děl a podrobnosti týkající se restituční politiky muzea, mimo jiné tedy to, co lze ve sbírkách muzea hledat a jak o tyto předměty případně žádat, lze najít v příslušné rubrice na webové stránce muzea. V současné době je dle této stránky podána jedna restituční žádost o umělecké dílo.

Nejvýznamnější restituční kauzou z muzejních sbírek byl v roce 2008 případ 32 obrazů ze sbírky Emila Freunda, který zahynul roku 1942 v lodžském ghettu. Zabavené obrazy se dostaly do tehdejšího Ústředního židovského muzea. V roce 1949 se o ně přihlásily Freundovy sestry z USA, neměly ale úspěch. Židovské muzeum bylo na jaře 1950 zestátněno a obrazy byly převedeny do správy Národní galerie.

Signac i Filla

V souboru byla zastoupena především meziválečná díla českých a francouzských autorů, například Paula Signaca, Andrého Deraina a Maurice Utrilla; z domácích autorů byli zastoupeni Emil Filla, Jan Bauch, Zdeněk Rykr, Alfréd Justitz, Emil Arthur Pittermann-Longen a Václav Špála.

K vyhledání dědiců přitom aktivně přispěla kurátorka Židovského muzea v Praze Michaela Sidenberg. Dohledala potomky jedné ze sester Emila Freunda. V roce 2001 o fragment sbírky požádal její pravnuk Gerald McDonald. Protože restituční nejsou v přímé linii s původními vlastníky, nemohla být díla přímo vydána podle zákona o zmírnění některých majetkových křivd způsobených holokaustem. Dle tohoto zákona ale díla mohla být vydána Židovskému muzeu, což se stalo na podzim 2000.

Některá díla ale český stát prohlásil za kulturní památky, ty nemohli dědicové z republiky odvézt a stát je po dlouhém vyjednávání vykoupil zpět za blíže nespecifikovanou sumu v řádech několika desítek milionů korun. Nejvýznamnějším dílem sbírky je obraz Paula Signaka Parník na Seině. Jeho cena se odhaduje na 30 milionů korun.